

DÉLVIDÉKI LAPOK

POLITIKAI LAP.

Megjelenik hetenként kétszer, csütörtökön és vasárnapon.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Szióon József könyvnyomdája, Lugos (Vértes-palota).

Felelős szerkesztők:

Dr. Haus József és Dr. Fránki Béla.

Kéziratokat nem adunk vissza.

Előfizetési árak

házhoz küldve vagy bérmentes postai szétküldéssel:
Egész évre . . . 16 kor. | Negyedévre . . . 4 kor.
Félévre . . . 8 . | Egyes szám ára 16 fillér.

A nemzeti öntudat.

Lugos, január 2.

A nemzetek életének egyik legérdekesebb jelensége, hogy mi magyarok az idegeneknél általában sokkal pesszimistikusabban ítéljük meg úgy nemzeti érzésünk erejét, mint amaz eredményeket, amelyeket nemzeti érzésünk teremtő ereje hatásának tulajdoníthatunk. „Legyünk intranzigens magyarok!” — mondá két héttel ezelőtt Szegeden Apponyi. Bodnár Zsigmond teóriája szerint az emberi haladás emelkedő és süllyedő hullámvonalak alakjában nyomul előre. Ha a magyar nemzeti érzés fejlődésének történelmét napjainkban észlelhető jelenségeiben tanulmányozzuk, több hajlandóságunk van, mint okunk, azt hinni, hogy annak pályája még csak nem is emelkedő és eső hullámvonal, hanem amaz önmagába visszatérő görbe, melyet a tapasztalomalom korongjának széle ír le.

Két hét előtt Berlinben egy iskolamestert állítottak felségsértésért a törvény elé. A jámbor iskolamester egy kissé túlságosan soknak találta a német nemzeti öntudat ama nagyságát, amely időnkint Vilmos császár beszédeiben meg szokott

nyilatkozni. Ha az Isten sok ezer év előtt megbüntette az emberi nemet amaz elbizott kevélységéért, a melylyel Babilon földén egekig érő tornyot szándékozott emelni, most sem fogja boszúlatlanul eltűrni a német császár ama nyilatkozatait, melyekkel a német nemzet gögösségébe csapó öntudatát az egekig akarja növesztetni. A berlini törvényszék elfeledte, hogy egypár évtized előtt ennek az istenfélő, jámbor iskolamesternek kollégái nyerték meg a königrézi és a szedáni csatákat — s ridegen, minden enyhítő körülmény tekintetbevétele nélkül elítélte az ilyen esetekben Poroszországban szokásos nyolcz-hónapos börtönre. Az iskolamester nem szabadul meg a büntetéstől, bár a hígatabb és okosabb német közvélemény ösztön és bátran vallja, hogy az istenfélő jámbor iskolamester a maga együgyűségében csak azt bátorította megírni, mit vall és igaznak hisz minden komolyan gondolkozó német, ha nem is meri nyíltan kimondani vagy éppen megírni.

Ne hánytorgassunk, hogy a német iskolamesteréhez hasonló büntért nálunk még soha senkit sem ítéltek el s valószínűen, emberileg beláthatatlan időnkig el

sem fognak ítélni. Elégedjünk meg egyszerűen annak konstatálásával, hogy harminczöt év óta egyetlen magyar államférfiut sem lehet, még a legfeketébb rosszlelkűségnek sem azzal vádolni, hogy valamit vétkezett volna abban, hogy a magyar nemzeti érzés gögösségbe hajló öntudattá váljék.

Az idősebbek közülünk bizonyára emlékeznek, hogy körülbelül két évtized előtt nagy regényírónk, Jókai Mór a népiskolák számára egy kis Magyar Történelmet írt. E könyvecske előszavában azt mondotta: azért írta, hogy megtanítsa a fölserdülő magyar ifjúságot, hogyan kell a hazát okosan szeretni? A költő lelke olyan, mint a szeizmograf — az a finom és érzékeny fizikai műszer, a mely yel a földrengést szokták mérni. Megérzi a legcsendesebb politikai és társadalmi áram-
fölfogja s tovább viszi. Milyen fölserdülő magyar ifjúságot okos szeretetre akarta tanítani, akkor az ő lelkét nem saját érzései, hanem kívülről jövő áramlat hatása készítette, a mely kész volt minden pillanatban hangfogót tenni a magyar lélek érzéseinek hurjaira.

Az ifjúság éneke.

I.

Amióta ez a szomorú idő van!

Az ég is más. Az emberek is mások. Minden, mintha csak arra volna teremtve, hogy szomorítsa az embert. A divány karjára hajtom a fejem és úgy hallgatom az esőt, ami koczog az ablaküvegen. Suhog, az ablak felső szárnya nyitva, azon hallik be a suhogása. Csendes az egész vidék. Párkba öltöztek a hegyek. Szegény fejem a két tenyerem közé szorítom.

Amióta ez a szomorú idő van!

II.

Már régen.

Ha csak valami történe. Például, például. Ha jönne valaki, és ide ülne mellém, és megsimogatná a fejem, a homlokom. Tán szólna is valamit és fáradt testem karjaiba venné. Ha . . . már oly régen nem történt semmi. Az élet megy, mendegél. Szinte mintha már nagyon öreg volnék. Reggel korán kelek. Balog meghuzta odaát a harangot, az oltár elé lépek és meghajtom a térdem. A templom csendesen megtelik, a harang szól fenn a toronyban. A reggel fényességében imádkozó emberek látszanak . . . Balog, térdepelve a lépcsőn mellettem, csendit én pedig lehajtom a fejem: mea culpa mea maxszima culpa . . .

A falusi plébános élete már csak ilyen.

A parókáimat befutotta a fenez. Fel egészen a tetőig; de a feeskéim nem jöttek meg a tavasszal. Pedig hogy vártam őket. Hogy vártam! . . . Már itt csicsereg minden eresz alatt a fecskepár, még a válykos embernek is jutott belőle, csak az én fecskéim maradtak el. Mi történt velük? — A csicseregésük nem költ többé fel reggelenkint. Nem látom őket nyilazni az udvarom felett! Engem már a fecske is elkerülne?

Ha jöttek tavaszunkint, mintha az ifjúságot, a jókedvet hozták volna magukkal a kis vándorok! Ma!

Csak az eső veri az ablakom.

Éppen ma, amikor olyan szomorú vagyok.

III.

Nem bírok nyugodtan feküdni. Menni kell valahová. El, messze, hogy nyugodt tudjak lenni, hogy alázatos, hogy lemondó, hogy a régi . . .

Mintha susogna valaki odakint az ablakom előtt és bekérdezne valaki. Pedig csak az eső az — és én mégis arra gondolok, hogy lehetne más is itt az ablakom alatt és kopogtatna.

— Kálmán, nyissa ki!

— Hogy kinyitnám-e máma?

— De hogyan nyitnám ki? És át is üléném. Őt, a kis Flórát.

Persze, egykor másként volt.

Ezek az esős juniusi délutánok mindig szomoruvá tesznek. Már virággal van telve a

kertem, illat száll minden bokorból felém és madárhang. És az Ipoly is éppen úgy szalad. frissen, vigan, hullámosan. A parti fákról hulldogál a víz — az ég zengése csendesen elhal a hegyek mögött. Aludni mennek a szelek is a völgyekbe és az égi felhők tovább vándorolnak, a messzi tengereknek véve utjokat.

Egy nagy ihar tövében áltam és egy kis ázott, fényesszemű bogarat tartottam a karja-
imban. A kis Flórát.

— A zivatar már elmult Flóra, — mondtam halkán.

Felnyitotta a szemét. Elpirult és kibontakozott a karjaimból:

— El-e? Akkor tán mehetnék haza . . .

Felemeltem a földről a virágcsokrot. Ezt délután szedtük az erdőn kiáltva a vízhang után. Flóra! kiáltottam a hegyek felől, — mintha valami vén erdei császár állna ott a gerinczen, botjára támaszkodva állott, — mormogva jött a hang a fák között: Flóra.

A nap is kitekintett a felhők mögül. A vén ihar levelei aranyosan csillantak meg. A kis Flóra a kezébe vette a virágokat. Csak egy kis leány, — aki nem tud sokat a künn levő nagyvilágról, csak azt, hogy ő most itt áll mellettem — velem és rám néz. De a szeme könnyel volt telve, mintha a langyos permetegből odahullott volna néhány csöpp az arcára.

Podwinetz Izidor butor, pénzszekrény, varró- és írógép- Izabella-fő-tér
varrógép és kerékpár főraktára javító- műhely Lugos saját házában

Negyedfél évtizedik tartott ama magyar politikai irányzat, amely a kiegyezés megvédelmének ürügye alatt magasabb czélt az aktuális állapotok föntartásánál nem ismert. A magyar nemzet ez időszakban nem hasonlított Napoleon katonájához, ki borjúságban hordja a marsallbotot s így csodálkozhatunk-e, hogy nem juthatott el magasabb czélok felé az, akit ilyen czélok nem vezértek. A körülöttünk lakó nemzetek mindenikének, — sőt még a közöttünk lakó fajoknak is, megvolt a maguk aranyos álma megvolt a maguk nagy álmadozói, csak nekünk nem volt szabad nemzeti nagyságról, vagy dicsőségről még álmadoznunk sem. Az egyetlen, míg a kormányzati politika köznapi józansága elbékélt: a való viszonyokká! való megalkuvás volt.

Allamférfiai bölcsesség netovábbja s politikai iskolázásunk czélja a lemondásra való szoktatás volt. Azt a fátyolt, melyet a közelmultra azért vetettünk, hogy kiengesztelődve, megbocsáthassunk, olyan szemfedővé akarták tenni, amely alatt az örökös feledés hallgat. A XVI. és XVII. század vallásos viszálykodásai idején a győztes felekezett a legyőzöttnék nem engedte meg a nyilvános isteni tiszteletet, csak a magánháznál valót.

A kiegyezés után is sok időnek kellett eltelnie, míg az uralkodó fölfogás akceptálta a magyar szabadság hősei emlékeze ének nyilvános ünneplését s a nagy nemzeti eszmék és törekvések kultuszát. Lehattunk, az igaz, házi használatra magyarok és hazafiak is, de csak úgy, ha előbb engedélyt kaptunk rá, vagy bocsánatot kértünk érte Bécsből. Liberálisok lehattunk intranszigiens magyarok nem.

— Elmegy-e, Kálmán: — tudom.

Huszéves voltam és arról volt szó, hogy belépek a rendbe. Felővezem magam lemondással, és az alázatosság szeretetével és lemondok mindenről... Még Flóráról is.

Nem feleltem. Csendben lépegettünk a gyalogösvényen. A fű vizes volt még, Flóra megemeltette a szoknyáját. Kendőjét a homlokába huzta. A kendő attól kicsilllogott szénafényű szőke haja.

Egyszerre megfogta a kezem. Könnyörögve nézett rám:

— Miért megy el innen, ahol maga született, ahol az édesanyja ringatta térdén?! Itt hagyja a házukat, az udvarbéli nagy fákat. Azt hiszi, el nem sorvadnak azok a vén fák, ha maga nem jár el többé alattuk? És nem lesz-e üres a nagy, régi házuk?! Az ámbitus szögletében a pók szövöi majd hálóját, a vakolat leomlik, gaz növi be az udvart. Azt hiszi: gondolni fognak majd magára, ha nem lesz itt? Tán senki, tán...

Husz éves voltam. Rajongó, tiszta, amint csak a falusi gyerek lehet, aki egyszerre belekerült abba a nagy áhítatos világba, ahol a jóisten eselédei nevelik bolthajtásos kolostorokban az ifjú hiveket. És a kis fatornyos templom, melyet megnyitnak előtte, a nagy szentegyházak, ahol aranyos fénnyel, a selyem sühogása közepette jelenik meg az Ur. Az orgona bug és ifjú szüzek éneke hallik a kórusról. A lelke imádsággal és áhítattal volt tele. Már elmúlt minden. Nem zengett az ég és a vén ihar elveszett a völgyi fák között.

— Én az Ur szolgálója leszek. A szeretetet fogom hirdetni, de magamnak nem lesz részem benne.

Báró Radossevich Lajos temetése.

Az elmúlt év utolsó napján d. e. 10 órákor helyezték nyugalomra báró Radossevich Lajos hült tetemeit. Akit a végzet férfi kora teljében ragadott ki hitvese és gyermekei köréből; megsiratva azokról, akik őtet oly forrón szerették, és elkísérve azok részvétől, akik őtet becsülték, tette meg utolsó földi útját. Az elhunyt nem tartozott a szereplők közé, mert egyenes lelke megelégedett azzal, ha szűkebb környezetében tudott áldólag munkásságot kifejtetni.

Eme lelki erényei mellett tettek tanúságot azok, akik négy megyéből siettek koporsójához, hogy az utolsó lsten hozzádót mondják koporsója felett, s tanúságot tettek azok, akik a messze távolból fejezték ki részvétüket az oly korán sujtott özvegy úri nőnek és családjának. A temetésre, Temes, Torontál, Bács és Krassó vármegyéből jelentek meg sokan nagyon sokan és hullattak könnyeket az oly korán elhunyt felett.

Százszámra érkeztek a táviratok, amelyek a leghensőbb részvétet tolmácsolták. Blanka királyi hercegnő ő fensége Szávátor Lipót királyi herceg neje táviratban fejezte ki részvétét az özvegynek. Ugyan ilyen távirat érkezett az elhunytak volt ezredese Nassau Luxenburgi hercegtől. Desseffy püspök, Jakabfy Imre a képviselőház második elnöke szintén táviratban fejezték ki fájdalmukat. A koporsón számtalan koszoru tett biznyságot azon szeretetről, a melynek az elhunyt részese vala azoknál a kik ismerték. A koszorúk közül, a mennyiben a szallagok láthatók voltak, a következőket sikerült följegyeznünk:

Felejthetetlen jó férjnek és apának — Mária, Erzsébet, Mihály. — Szeretett Lajos sógoromnak — Ilona, Nusi. — A kedves jó rokonnak, igaz fájdalommal — Mária és leányai. — Felejthetetlen elnökünknek — a szakuli róm. katolikusok. — Szakul község — felejthetetlen földesurának. — Isten veled — Ráhl János és családja — Felejthetetlen jó barátomnak — Szende Erzsébet és Béla. — Utolsó üdvözlés — Pogány Károly és neje. — Hálás emlékezettel, örökök hiva — Ne-

Flóra megkapta a kezem.

— Kálmán, — nem-e szeretheti akkor is az Urat, ha engem szeret? Ha boldog lesz ha itt marad, ha olyan lesz, amilyen az édesapja, a nagyapja voltak: Büszke férfiak, akik éltek és szerettek, és boldogok voltak. — És ha elmegy, — ha elmegy Kálmán, én meghalok.

IV.

Hogy is volt tovább?

Ez az eső, ami az ablakomat veri, nem akar elmúlni. Ha tán kiderülne, ha a nap felnyitná a virágaim szemét, tán elmúlna a szomorúságom. Már alkonyodik és árnyékok támadnak e szobában. Olyan egyedül vagyok, — olyan egyedül!

Akkor is úgy alkonyodott. Már otthon voltam és a holmimat rakosgattam a kuffereembe. Mindjárt indulok. János bácsi már fogat befelé. Alig tudtam gondolkozni. Szerettem volna már ott lenni, ahová készültem és biztonságban a fehér falak között térdepelni a feszületem előtt. És sirni, sirni... Hogy erős vagyok, hogy eldobom magamtól az egész világot az én uram istenemért! Ha már ott volnék De még történt valami.

Az én ablakom a kertre nézett. A kerten túl az Ipoly, aztán egy nagy oszlopos ház, a hól Floráké laktak, oda nem megyek át bucsuzni sem. Nem lehet, mert félek magamtól. Ha a szemét rám emelné, ha szőke haja szelid csillogását látnám, ha megszoritaná a kezem, min dennek vége volna.

A szoba közepén álltam és a szívem dobogását hallgattam. Hogy dobogott a szívem! Mintha valami közelednék felém, valami, a mi után sóvárgok epedve, egész ifjuságommal, egész szívemmel, aminek illatát érzem. Szinte elfulad-

metz család. — Szeretett öcsémnek — Bittó Istvánné. — Dem lieben Verwandten — Jolanna. — Barátság jelül — Podhradszky Andor. — Öszinte barátság jelül — László. Utolsó üdvözlés — Litsek családtól. — Szeretünk emlékéül — Károly és Ilona. — Szeretett unokatestvéremnek — Lajos. — Igaz fájdalommal — Georgine. — A kedves rokonnak — Anna, Gyula. — Unserem unvergesslichen Bruder und Schwager — Leonie und Ilia. — Utolsó üdvözlés — Dani és Mitza, Ambrózy István és Antonia, Juhos Gyula és neje Bukovinszky Athur és neje.

A lugosi Kath. papság czelebrálása mellett az ébendorfi lelkész segédletével helyezték el a koporsót a családi sírboltban, ahol immár örök álmát alussza.

Ujévi üdvözlések a megyeháznál. Régi tradícióhoz híven, a megyei tisztikar ez idén is tisztelettel a megye fejénél. Legeőbb is Fialka Károly alispánnál jelentek meg a tisztviselők. A tisztikar nevében Issekutz Aurel adott kifejezést jó kívánalmáknak, majd Fialka alispán vezetésével Pogány Károly főispán ömeltóságánál tisztelegtek. A városi tisztviselők Marsovszky Árpád polgármesterrel élükön ugyancsak a déli órákban tolmácsolták jó kívánataikat ömeltóságának.

Szilveszter-estély. Ritka kellemes estély s rég nem volt oly distinguált közönség a »Magyar király«-szálló nagytermében, mint esütörtök este. A »Lugosi magyar dal- és zeneegylet« ez alkalommal rendezte egyik legsikerültebb tánczelel egybekötött dal- és zeneestélyét. A gazdagon váltakozó s magas színvonalon álló műsor kiemelkedő pontjaként Schwach Imre hegedű-szólóját kell megemlítenünk. A fiatal zenész játékában bámulatos technikai készséget tanusít s a közönség elismeréssel is volt irányában. A fél 11 órákor befejezett műsort kedélyes táncvizigalom követte s a fiatalok Terpsichorenek dicséretes kitartással hódolt kora reggelig. Éjfélkor háromszoros kürtzso jelezte az új év beköszöntését. Az első kürtzsoza a terem hirtelen elsötétült s mikorra harmadszor is megszólalt a kürt, a villanyos lámpák vakító fényénél örömmel üdvözölték egymást a jó ismerősök, barátok egyaránt.

tam és az ajkam értelmetlen mozgott, a hogy megszoktam, mint ha imádkoznék, megtöröltem gyöngyöző homlokom.

Az ablakomon kopogtattak.

Megállott a szívem verése. Alig mertem odanézni. Flóra állott az ablakom alatt és barna szemével könnyörögve nézet be.

— Kálmán nyissa ki...

Meglátott, de hátraleptem, összekulcsoltam a kezem és felemeltem az égre a tekintetem.

— Én édes, én jó, én nagy Istenem!... szeliden mondtam;

— Áldja meg az isten, imádkozni fogok magáért!

— Kálmán...

A két kezével belékapaszkodott az ablakpárkányba. Majd összeroskadott. Az arca könnyel volt tele. Alig birt szólni.

— Kálmán...

Hátraleptem. A leány csendesen, lehorgasztott fővel ment visszafelé. Én pedig leborultam a térdemre a szobám közepén és úgy zokogtam.

— Uram, te nagy Uram, te akartadt ezt így. Egészen bealkonyodott, be a ma is.

És az eső még mindig nem szünik. Itt fekszem a diványon, a szívem lemondással és fájdalommal van tele. Mert ma ismét ő reá gondoltam, az ifjuságomra, ami elmúlt és im nem maradt belőle semmi. Még csak egy virág sem, valami álm, ami kísérhetne magánosságomban. Hiszen egészen egyedül vagyok.

Csak a csendes, öszies melázással süsogó eső beszélget velem; a nagy szelek és viharok alusznak a messze völgyekben.

Krudy Gyula.

Szájpadlás nélkül amerikai műfogak!

Fölöslegessé teszik az inylemez használatát. — A szájból kivenni nem kell, nem is lehet. Egy óra idő alatt tökéletesen lehet vele beszélni és rágni. 10 évi jótállás. —
Barna J. egyedüli specialista a szájpadlás nélküli műfogak készítésében.
Budapest, VII. ker., Kerpesi-ut 26. sz.